

NYHETER OM EU

NYHETSREV FRÅN FOLKRÖRELSEN NEJ TILL EU ■ SEPTEMBER 2004

Sänkt spritskatt leder till ökad konsumtion och mer alkoholskador

Den restriktiva (läs: solidariska) svenska alkoholpolitiken har sedan Sverige införlivades i EU alltmer luckrats upp, stick i stäv mot de löften som avgavs före folkomröstningen 1994. Steg för steg har regering och riksdag tvingats backa efter påtryckningar från Bryssel. Nu föreslås att man också ska överge det som alltid varit det mest effektiva alkoholpolitiska instrumentet – priset.

Den 1 januari i år avskaffades de svenska undantagen från EU:s införselkvoter. Sedan dess kan man ta med sig 10 liter sprit, 20 liter starkvin, 90 liter vin och 110 liter starköl varje gång man reser från ett annat EU-land, till exempel Danmark eller Tyskland.

Konsekvenserna har blivit en omfattande gränshandel med öl, vin och sprit. Systembolagets försäljning har rasat drastiskt, speciellt i Skåne.

För att motverka denna utveckling föreslår regeringens utredare Kent Härstedt, socialdemokratisk riksdagsledamot, att den svenska spritskatten sänks med 40 procent. I höstas sänkte Danmark spritskatten, i våras gjorde Finland samma sak och den 1 maj kom de baltiska staterna och Polen med i EU. Skatten på en liter 40-procentig sprit är nu 200,6 kronor i Sverige, 104,2 i Finland, 74,7 i Danmark, 47,9 i Tyskland, 36,0 i Polen och 34,1 kronor i Estland.

Om utredningens förslag genomförs blir skatten i Sverige 120 kronor på en liter 40-procentig sprit.

De flesta är överens om att det är genom höga skatter och begränsad tillgänglighet som alkoholkonsumtionen i Sverige kan hållas nere. De flesta är också överens om att en prissänkning ofelbart leder till en ökning av konsumtionen.

Men enligt Kent Härstedt är skattesänkningen nödvändig för att få stopp på den ökande införseln av sprit från utlandet. Att spritkonsumtionen ökar och folkhälsan försämras blir ett nödvändigt ont i sammanhanget.

– Det är ett val mellan pest och kolera, menar Kent Härstedt.

Förslaget att sänka skatten på sprit får stöd

från folkpartiet och moderaterna.

Centern, vänsterpartiet, miljöpartiet och kristdemokraterna är emot en skattesänkning.

– Istället för Härstedts ansvarlösa vägväl behövs det ett socialt ansvarstagande som motverkar alkoholskadorna, säger kristdemokraternas ordförande Göran Hägglund, som förespråkar återinförda kvoter för alkoholinförseln.

Inför folkomröstningen 1994 hävdade både den borgerliga regeringen och den socialdemokratiska oppositionen att man säkrat skyddet av den svenska alkoholpolitiken.

UD skrev i en broschyr som distribuerades till samtliga hushåll: "Eftersom beslut i dessa frågor kräver enhällighet, får Sverige som medlem ett avgörande inflytande över införselreglerna."

Sverige skulle kunna lägga in sitt veto mot varje förslag om förändring av införselkvoterna. Det var beskedet inför folkomröstningen. Men när EU-kommissionen ett par år senare hävdade att Sverige inte hade någon vetorätt utan det skulle avgöras enligt röstreglerna för inre marknadsbeslut lade sig regeringen.

Istället för att ta strid och kanske låta frågan prövas i EU:s domstol förhandlade regeringen om att få några år extra på sig att förbereda sig för att helt avskaffa alkoholbegränsningarna.

Istället för införselkvoter skulle folkhälsan klaras genom en massiv satsning på information om alkoholens risker till svenska folket. Det är därför vi har fått se reklamfilmer om hur kul ungdomar har när de dricker, och tidningsuppslag med långa lilafärgade texter om att det är farligt att dricka. Den enda säkra effekt halvmiljardsatsningen haft är i plånböckerna hos prkillarna runt Stureplan.

Alkoholkonsumtionen i Sverige har ökat med 25 procent sedan Sverige blev medlem i EU. Det innebär att konsumtionen idag befinner sig på ungefär samma nivå som för jämt hundra år sedan, då den svenska alkoholpolitiken började utformas, som en reaktion mot det omfattande superiet. Utan tvekan är alkoholmissbruk en av vårt

samhälles största katastrofer. De ekonomiska kostnaderna för samhället har beräknats till minst 100 miljarder per år. De mänskliga kostnaderna kan vi inte mäta i pengar, men var fjärde till femte vårdplats upptas av en patient med alkoholrelaterad diagnos och var tionde vuxen (skattningen är troligen i underkant) beräknas ha ett utvecklat missbruksproblem. En konsekvens av detta är att minst 200.000 barn lever i en familj där en eller båda föräldrarna är missbrukare. Varje år dör cirka 7.000 svenskar på grund av sjukdomar eller skador som har samband med alkoholdrickande. I ungefär 2.000 av fallen är alkoholen direkt dödsorsak, enligt Socialstyrelsens alkoholdödlighetsindex. Nu är Sverige snabbt på väg mot en genomsnittlig EU-nivå på alkoholdrickandet, och alkoholskadorna väntas följa samma väg.

Det förslag som Kent Härstedt med regeringens goda minne nu presenterar har inte ens som ambition att sänka alkoholkonsumtionen.

Utredarna räknar tvärtom med att spritkonsumtionen kommer att öka snabbare nästa år, när priserna sänks, än om skatteinivån behålls. Förslaget om att sänka spritskatten med 40 procent beräknas leda till att konsumtionen av starksprit ökar med en halvliter per person.

Gunnar Ågren, generaldirektör på Statens folkhälsoinstitut, menar att den föreslagna skattesänkningen på sprit kan medföra en betydande ökning av akuta alkoholskador, olycksfall, misshandel och andra alkoholrelaterade brott.

I EU:s nya grundlag nämns för första gången alkohol som en folkhälsofråga, inte bara som en marknadsfråga. Men just i det läget tycks regeringen definitivt ge upp inför marknaden.

Regeringen riskerar att framstå som uppgiven när samarbetspartierna och delar av oppositionen – kristdemokraterna – samtidigt manar till offensiv; att Sverige ska återinföra stoppregler och införselkvoter för att få till stånd en verklig debatt i EU om alkoholens skadeverkningar.

CDU-kampanj mot Turkiet i EU

De tyska kristdemokraternas ledare Angela Merkel försöker få Europas högerpartier att säga nej till ett turkiskt EU-medlemskap. I ett rundbrev förordar Merkel istället att Turkiet erbjuds ett "privilegierat partnerskap". Ett nej till ett fullvärdigt EU-medlemskap för Turkiet var en central del i kristdemokratiska CDU:s kampanj inför EU-parlamentsvalet i juni. Nu försöker Angela Merkel få EU:s kristdemokratiska och konservativa partier att sluta upp bakom CDU-linjen.

EU-kommissionen säger ja till Turkiet

EU-kommissionen säger ja till att börja förhandla med Turkiet om medlemskap i EU. Premiärminister Recep Tayyip Erdogan lovade vid sitt besök i Bryssel i slutet av september att reformera landets rättssystem. – Vi har lyckats finna en lösning på de utestående problemen, sade den ansvarige EU-kommissionären Günter Verheugen, efter ett möte med den turkiske premiärministern Recep Tayyip Erdogan i Bryssel förra veckan. Utan att han sade det rent ut drog alla därmed slutsatsen att EU-kommissionen ger sitt klartecken till att inleda medlemskapförhandlingar med Turkiet i sin rapport den 6 oktober.

– Min slutsats är att det inte finns några fler hinder på bordet, förtydligade Verheugen. Turkiet, som har sökt medlemskap sedan 1963, accepterades som kandidatland 1999. Det slutgiltiga beslutet fattas av EU:s stats- och regeringschefer vid deras toppmöte i mitten av december.

Mp splittrat efter försvarsuppgörelse

Miljöpartiets ledning säljer ut sin försvarspolitik för att kunna ta sig in i Göran Perssons regering. Det säger förre EU-parlamentarikern Per Gahrton, som i protest hoppar av sitt uppdrag som försvarsansvarig i de grönas partistyrelse. Per Gahrton kan omöjligt stödja regeringens förslag att Sverige ska delta i de så kallade "battle groups", eller militära insatsstyrkor, som EU bygger upp. – Vi har alltid sagt att det är första stegen mot EU:s stormaktsarmé, säger Gahrton. Företrädare för miljöpartiets riksdagsgrupp/Lars Ångström, miljöpartiets försvarspolitiska talesman i riksdagen, har hävdat att propositionen inte bidrar till EU:s militarisering. Per Gahrton anser att det är naivt. – Vi har i många år kritiserat socialdemo-

kraterna när de på det här sättet har bagatelliserat effekten av de små stegen. Jag kan inte ta på mitt ansvar att bidra till den utvecklingen.

EU vill ha flexiblare arbetstider

EU-kommissionen föreslog nyligen att det nuvarande EU-direktivet om arbetstid ändras. EU:s arbetstidsregler ger inte företagen tillräcklig flexibilitet, anser EU-kommissionen. Därför föreslår den att arbetsgivarna ska kunna göra upp direkt med den anställde om längre arbetstid än 48 timmar per vecka, om inte arbetstiden regleras genom kollektivavtal. Samtidigt ska arbetsgivarna ensidigt kunna beordra arbete upp till 65 timmar i veckan. Men den genomsnittliga veckoarbetstiden under en 12-månadersperiod får då inte överskrida 48 timmar. Jourtid, som inte innebär arbete, ska inte längre räknas som arbetstid. Bakgrunden är den EU-dom förra året som sa att läkares jourtid skulle räknas som arbetstid även om de sov. Domen riskerade enligt Landstingsförbundet att öka sjukvårdens personal-kostnader med mångmiljardbelopp.

Grekland bluffade om underskott

Grekland hade inte kommit med i valutaunionen EMU 2001 om landet lämnat riktiga siffror om sin ekonomi. Statistikbyrån Eurostat avslöjade nyligen att det grekiska budgetunderskottet under kvalificeringsåret 2000 i själva verket var 4,1 procent av BNP – två procent högre än vad landets uppgav. I år väntas underskottet stiga till 5,3 procent. Gränsen för inträde i EMU är 3 procent.

EU-domstolen vill avskaffa Apotekets monopol

Apoteksbolaget i Sverige bör avskaffas eftersom det strider mot EU-rätten, anser EU-domstolens generaladvokat. Det gäller både receptbelagda och receptfria mediciner. Generaladvokaten gör klart att han vill avskaffa monopolerna för båda. Att den svenska staten har gett Apoteket AB ensamrätt på att sälja läkemedel till allmänheten, sägs hindra tjänsternas fria rörlighet eftersom EU-medborgare hindras sätta upp butik i Sverige. Apotekets monopol anses i praktiken skapa importmonopol också, eftersom grossister bara har en kund att sälja till, vilket alltså ensam bestämmer vilka varor som når kunderna. EU-domstolens dom i målet kan komma mot slutet av året. Domstolen följer ofta –

men inte alltid – generaladvokatens rekommendation.

Svenska alkoholregler prövas av EU-domstolen

I mitten av juni bestämde sig EU-kommissionen att dra Sverige inför EU-domstolen på grund av det svenska förbudet mot privatimport av alkohol. Efter en flera år lång utredning kommer nu den svenska regeringen att få försvara sin position i domstolen i Luxemburg. Tvisten gäller de regler som säger att en privatperson i Sverige inte får importera alkohol för eget bruk utan att föra in den själv; exempelvis genom att beställa på internet och låta en mellanhand sköta transporten. Detta är det bara Systembolaget i Sverige som får göra. Kommissionen anser att de svenska reglerna strider mot den grundläggande EU-principen om fri rörlighet för varor.

Persson tar över EU-frågorna

EU-frågorna flyttas från utrikesdepartementet till statsminister Göran Perssons eget högkvarter. "Samordningsansvaret för EU-frågor förs över från utrikesdepartementet till statsrådsberedningen", sa statsministern i regeringsförklaringen den 14 september. Det innebär att mellan 20 och 25 tjänstemän byter departement. Statsministerns egen motivering var att i dagsläget får utrikesdepartementet handlägga många ärenden som har mer med inrikespolitik att göra. Men en del politiska kommentatorer har tolkat det som att statsministern stärker sin makt över EU-frågorna.

Inget svenskt snus i EU

EU-domstolens generaladvokat vill inte ha snus i EU. Däremot kvarstår det svenska undantaget – i alla fall tills vidare. Snustillverkaren Swedish Match lämpar för att EU ska släppa förbudet. Det gäller sedan 1992 och avser försäljning och distribution av det snus som används i Sverige, dvs våt snus för bruk i munnen. Snusförbudet var en av de mest uppmärksammade frågorna i de svenska medlemskapförhandlingarna. Swedish Match menar att förbudet strider mot principen om varornas fria rörlighet och att snuset är mindre farligt än cigaretter. Generaladvokaten menar dock att det finns risker för folkhälsan med snuset. Beskedet från generaladvokaten är en rekommendation till EU-domstolen som kommer att ta upp frågan inom några månader.